

„Nekünk is maradt tennivaló”

Beszélgetés
dr. Dank Viktorral,
a Központi Földtani Hivatal
elnökével

– Ön a Központi Földtani Hivatal elnökeként – miniszterhelyettesi rangban – a legmagasabb helyen ül, ahova egy magyar geológus a ranglétrán eljuthat. Évtizedekig dolgozott olajkutatóként, amikor nem a Minisztertanács tagjaival, hanem egyszerű olajmunkásokkal osztotta meg a kenyerét és nem ilyen szép irodában ült, mint ma, hanem térdig járt hóban-sárban az olajkutak mellett. Hogyan élte meg ezt a váltást, hogyan, miért lett hivatalnok a gyakorlati emberből?

– Ami a váltást illeti, nehezen. Barátaim hasonló kérdésére tréfásan egy aforizmával szoktam válaszolni: az olajiparban tudtam, hogy mit csinállok, itt pedig azt csinállok, amit tudok. De félretéve a tréfát, ilyen rendeletözőnben, néha bürokratikus rendszerben nagyon nehéz dolgozni. Azt hiszem, egy fiatalabb szakember nem is tudná elviselni. Amikor Kertai György, néhai tanárom, barátom, a hivatal első elnöke 1968-ban elhunyt, felmerült, hogy én legyek, fiatalon a KFH elnöke. Azt válaszoltam, hogy sok befejezetlen feladat van még és nem érzem magamat alkalmasnak a hivatali munkára. Korábban ugyanis végeztem már hasonló jellegű munkát az Országos Földtani Főigazgatóságon, de fél év után visszakértem magam az iparba. Meggyőződésemmel, hogy az ilyenfajta tevékenység nem való az ötven alattiaknak. Bele kell szokni, sok embert kell ismerni, kapcsolatokat kell kiépíteni, türelmesnek, higgadtnak kell lenni.

– Kérem, mondja el, hogyan jutott el idáig.

– Középiskolás koromban nagyon szerettem a földrajzot, a fizikát, és otthon berendeztem a magam élővilág-sarkát is. Szegeden laktunk, sokat jártam le a Tisza-partra és a füzesekben gyűjthető állatokat hazahordtam. Szerencsére, a szüleim eltűrték ezeket a hóbortjaimat, pedig a sündisznó megrágtá apám cipőjét.

Nem készültem geológusnak. Repülőmérnök akartam lenni. Már egészen fiatal koromtól foglalkoztam vitorlázó, majd motoros repüléssel és ejtőernyőzéssel. A szegedi piarista gimnáziumba jártam, ahol kitűnő tanáraink voltak. A fizikát és a kémiát Maklári Lajos tanította, aki Koch Sándor mellett tanársegéd volt az egyetememen. De tanított bennünket Öveges József fizikára, Sík Sándor magyarra.

Érettségi után mégsem a repülés felé vitt az utam, hanem a szegedi egyetem matematika–természettudomány szakára iratkoztam be. Mindez azonban némi kihagyás után történt, ugyanis 1944-ben, jóformán az érettségi padból, bevitték katonának. Mivel akkor már képzett pilóta voltam, az első magyar repülőzászlóalj kötelékébe kerültem mint vadászpilóta, és rövidesen kitelepültünk Berlinbe. Odakinn mi, magyarok már nem is repültünk, mert a németek megbízhatatlannak tartottak bennünket. Nem is egészen alaptalanul. Egy alkalommal barátommal elkötöttünk egy gépet és Belgiumba repültünk.

Mindez 1945 elején történt. Odakinn szénbányában kezdtem dolgozni, vājár-

ként. Korábban sosem jártam bányában, mégis hamar megszoktam. Jól éreztem magam, gyűjtöttem a pénzt, hogy hazajöhessenek, ezért nagyobb teljesítménnyel is dolgoztam, mint a helybeliek. Aki abban az időben ott lement a bányába, attól nem kérdezték, honnan jött, mit csinált azelőtt; ideiglenes állampolgárságot kapott. Rajtunk kívül sok magyar élt abban az időben ott, Charleroi mellett. Egyébként még ma is emlékszem a bányászlámpám számára: 5197.

– Járt azóta arrafelé?

– Igen. Liège-ben voltam a Magyarhoni Földtani Társulat elnökeként a Belga Királyi Földtani Társulat 100 éves évfordulóján. Fogadott bennünket a király is, és megemlékeztem neki, hogy valamikor én is fejtettem a szénüket.

– A háború után tehát hazajött a viszonylagos jólétből egy szegény, lepusztult országba.

– Sosem akartam kinnmaradni, bár elég könnyű dolgom lett volna. Hála a piarista tanároknak, elég sokat tudtam segíteni a kinti mérnököknek a számításokban, s csak azért nem mentem irodába dolgozni, mert fizikai munkásként háromszor annyit kerestem, mint ha papírt gyártottam volna. Pedig felajánlották, hogy ha öt évet aláírok a bányánál, beiskoláznak a liège-i egyetemre.

Mivel hazajöttem, itthon iratkoztam be az egyetemre. (Korábban ott dolgozott nővérem is Szent-Györgyi mellett mint tanársegéd.) Ott kedveltem meg a geológiát. Tanított többek közt Koch Sándor,

Horusitzky Ferenc, Prinz Gyula és ott ismertem meg későbbi főnökömet, Kertai Györgyöt is. 1949-ben megszűnt a geológusképzés Szegeden, viszont a pesti egyetem átvett bennünket és itt fejeztem be tanulmányaimat 1951-ben.

– Ez az időszak volt a magyar geológia egyik aranykora. Itt Pesten tanított akkor Vadász Elemér, Mauritz Béla...

– ...és Telegdi Róth Károly, Szádeczky-Kardoss Elemér, Sztrókey Kálmán, Kretzói Miklós, Vítális Sándor, Egyed László, Bogsch László, Székyné Fux Vilma. Nemzetközi hírnévek, egytől egyig. Fellendülőben volt a geológia mint tudományág is, hiszen az ország kezdett iparosodni, kellett a nyersanyag és egyre több szakemberre is szükség volt.

A diploma után Vadász mellett tanársegédként dolgoztam egy évig, majd a Magyar Állami Földtani Intézetbe kerültem és tudományos kutatónak készültem. Akkoriban a bányáknak nem voltak saját geológusai, hanem az intézet adta kölcsön őket, így engem is. Ahova küldtek, oda mentem, így dolgoztam a szénkutatásban a Dunántúlon és részt vettem többek közt a Vértesben, a Zemplénben folyó térképezési munkákban is.

Később Vadász és a gazdasági vezetés úgy gondolta, hogy ki kell „stafírozni” az ipart, ezért a fiatalokat bányákhoz vezérelték. Így kerültem 1954-ben az olajiparba. A feladat és a munkahelyem nem volt ismeretlen, hiszen nyaranta egyetemi hallgatóként, négy éven át a zalai kőolajmezőkön töltöttem a gyakorlatokat mint munkás. A szakma minden alapfogását megtanultam ott társaimmal, akik közül a legtöbben ma a magyar olajipar vezérkarában dolgoznak.

– Milyen volt az élet akkoriban az olajmezőkön?

– Mivel vállalatunk a Magyar–Amerikai Olajipari Rt. jogutóda volt, a magyar átlagnál jobban éltünk. Kényelmesebbek voltak a házak és a lakótelepek, amiket kempeknek hívtunk, de egyébként a munkások is angolul mondták a szakkifejezéseket. Már a nyári gyakorlataim alatt is imponált nekem a nagy munkafegyelem. Aki magasabb rangú volt, azt a háta mögött is elismerték. Nehéz is volt bekerülni ebbe a társaságba, mert oda nem úgy helyeztek felülről embereket. Reggel hatkor kezdtük a munkát, majd ebéddő után délután négyig dolgoztunk. Este még a legnagyobb sárban is megtisztítottuk a járműveinket és a munkaeszközeinket, ha kellett, körömkefével szedtük ki a sarat a kuplungpedál recéi közül.

Jól is fizettek. A keresetünkből vettünk egy-egy disznót, felhizlaltuk, aztán feldolgozva felhoztuk Pestre eladni. A munkások, a kutatók művészei voltak a szakmának. Azt is megtanultam, hogyan lehet csinálni, ha muszáj; hogyan lehet este tízkor otthon megírni a másnap reggel hat

órai jelentést, hogyan lehet nagy olajkúthozamból kicsit csinálni, ha éppen arra van szükség. Ezekre a trükkökre később, amikor vezető lettem, szükségem is volt. Amikor mint főosztályvezetőnek feltelefonáltak, hogy „főnök, nem tudjuk megcsinálni”, visszaszóltam, hogy másnap lemegyek. Kis idő múlva újra hívtak, hogy megoldották. Tudták, hogy nemigen lehet átvérni. Sosem kívántunk viszont olyat, amit mi magunk meg ne tudtunk volna oldani.

– Ott is lakott Zalában?

– Természetesen. Az utazó főnökösdinem az én stílusom. A vezető lakjon azok között, akiket irányít. Lehesse látni a kertjében kapálni, szőnyeget porolni, kutyát sétáltatni. Az nem megoldás – mint sokan képzelik és csinálják is –, hogy Pesten lakunk és időnként lejárunk vidékre főnökösködni.

Nekem olyan vezetőim voltak akkoriban, amilyeneket egy mai kutatóintézet nem tudna felmutatni; a szakma krémje. Ez ösztönzött arra, hogy én se maradjak le tőlük a tudomány művelésében sem. Így szereztem meg 1957-ben az egyetemi doktori címet, majd önálló aspiráns, aztán 1963-ban sikeres vizsgák után a műszaki tudomány kandidátusa lettem.

Nyolc évet dolgoztam Zalában, a főgeológussáig vittem egy 1300–1400 fős nagyvállalatnál. Aztán 1957-ben megalakult Budapesten a Kőolajipari Tröszt és elkezdtek verbuválni az embereket. Én magam 1960-ban kerültem oda. Erre az időszakra, a hatvanas évek elejére esett a nagy alföldi földgázlelőhelyek felfedezése. Itt is megjártam a „számárlétrát”, a vezérigazgató-helyettesi szintig. Az én korosztályom azért ment olyan gyorsan előre, mert a régiek szinte egy időben hagyták abba az aktív munkát, másrészt

1956-ban elég sokan elmentek, többeket pedig lecsuktak. Ez a hiány miránk nagy terheket rótt, sokan nem is bírták.

– Milyen színvonalú volt akkor a magyar kőolajbányászat?

– A magyar ipar átlagos nivójához, felszereltségéhez mérten magas. Eleve nemzetközi szintű volt azért, mert az amerikaiak, majd később a szovjetek is, a legmagasabb szintű, fejlett technikát hozták be. A technikára egyébként ma sem lehet panaszkodni. Az egyetemen nem tudok olyan műszert mutatni, amit az iparban már ne használnának.

Az olajipar ma is a toplista csúcsán áll, és a legnagyobb adófizetője s egyik legnagyobb valutatermelője a magyar gazdaságnak. 1987-ben mintegy 80 milliárd forintot fizetett be az állami költségvetésbe és 300 millió dollár nagyságrendben exportált. E vonatkozásban is évek óta az 1–2. helyen áll a hazai mezőnyben.

– Furcsa ezt hallani, amikor köztudomású, hogy az idehaza felhasznált szénhidrogének jó részét importálnunk kell.

– Már jó húsz éve körülbelül évi 2 millió tonna kőolajat termelünk. A kivett mennyiséget eddig sikerült újonnan felfedezett mezőkkel pótolni, a bányászat volumene tehát nem csökkent, nem nőtt. Nekünk nincsenek nagy mezőink, a kicsiket pedig elég nehéz „eltalálni”. Az itthoni kétféle millió tonna mellé még behozunk mintegy 6–7 millió tonnát, a finomítványok egy részét pedig exportáljuk. A gáztermelésben viszont a néhány száz ezer m³-es termelésről évi 7–7,5 milliárd m³-re futottunk fel.

– Az elmúlt néhány évben, amikor úgynevezett bukaresti árelv alapján – a világpiaci árnál drágábban – impor-

A József-hegyi barlangban tett túra után

táltunk nyersolajat a Szovjetunióból, nem lehetett valami gazdaságos a késztermékek kivitele sem.

– Hosszú távon ilyenfajta ingadozásnak minden ipari ágazat ki van téve. Amikor – ugyancsak az említett elvek alapján – a világpiaci árnál lényegesen olcsóbban kaphattunk olajat, az állam nagy pénzeket vágott zsebre az olajiparon. Akkor senki sem panaszkodott az elszámolás rossz oldalaira.

– Ha történetesen nem kellene olajat behoznunk, a magyar termelés önmagában gazdaságos volna-e?

– Hogyne! A magyar olaj minden cseppje áldás. A hazai kitermelési költség körülbelül a harmada a világpiaci árnak. Nálunk olcsó a munkaerő, a munkabérfelnyad körülbelül 20%, külföldön pedig az ősszükségnek 40–50%-a.

– A termelésből Ön végül is a legfelső irányításba került. Mi a feladata a Központi Földtani Hivatalnak?

– A Hivatal szakmai felügyeletet gyakorol a földtani kutatások felett. Ellenőrzi az ásványvagyonnal való gazdálkodást, el látja az ásványvagyon-védelmi feladatokat, elkészíti és folyamatosan aktualizálja az ország ásványvagyonmérlegét. Irányítjuk a hazai földkéreg tudományos megismerésére irányuló kutatásokat. El látunk olyan hatósági feladatokat, mint például bányanyitásokkal vagy bányafelhagyásokkal kapcsolatos eljárások. Két intézetünk van, a Magyar Állami Földtani Intézet és az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet. Ezek révén a Hivatal tudományos programokat hajt végre. A KFH irányítja a KGST keretein belül folyó, valamint kétoldalú szerződések alapján végzett külföldi földtani kutatásokat. Kapcsolatunk van az ipari, az építőipari, mezőgazdasági, környezetvédelmi, közlekedési tárccával, az oktatási szervezetekkel, az Akadémiával.

– Ha már szó esett a környezetvédelemről, beszélünk kell arról, hogy mostanában mintha elszaporodtak volna a geológia és a környezet, illetve természetvédelem közti konfliktusok: Paks kontra Ófalu, Szársomlyó kontra mészkőbányászat, bauxit kontra dunántúli karsztvíz. Úgy tűnik, a földtan összeütközésbe került önmagával, hiszen miközben egyik feladata a kutatás és a hasznosítható ásványkincsek kitermelése, a másik a természeti környezet védelme. Hogyan lehet feloldani ezt a látszólagos ellentmondást?

– Nem hiszem, hogy ma több lenne az összeütközés a bányászat, az ipar, illetve a természetvédelem között, mint mondjuk öt vagy tíz éve volt. A helyzet jórészt azért éleződött ki, mert napjainkban szabadabb a véleménynyilvánítás. Gondoljunk csak

OKGT-delegációval Irakban

arra, hogy amikor a paksi atomerőmű épült, kinek jutott volna eszébe az utcára vonulni és tüntetni ellene, most pedig az erőmű jóval kisebb, harmadik veszélyességi osztályba tartozó hulladékának elhelyezése kavart ekkora vihart.

A kérdésnek azonban kétségtelenül van valós motivációja is. Az ország természeti környezete, a vizek, a levegő kezd eljutni terhelhetősége határaihoz. Két-három évtizede pár ezer Moszkvics és Warszawa szaladgált az országban, ma pedig milliószámra közlekednek az autók, különösen a turistaidényben. Egyre nehezebb úgy élni, hogy ne ártsunk egymásnak. A föld nagyobb mélységeit a geológiai kutatások tárják fel. Ha nincs kutatás, nem találják meg az értékes ásványtársulásokat rejtő barlangot sem, viszont ha megtalálták, meg kellene őrizni. Ugyanakkor az ipar sem enged, mert mit szól a lakosság, ha nincs elegendő cement. A geológiai kutatásoknak egyre inkább hozzá kell járulniuk az emberi környezet elviselhetővé tételéhez is. És ezt meg is tesszik. Vízföldtani, építésföldtani, mérnökgeológiai, agrogeológiai, környezetföldtani térképeinket, ismereteinket bárki számára hozzáférhetővé tettük, csak legyen, aki fel is használja őket.

– A magyar bányászat és geológia egyik presztízsveszteségének tartják sokan az ominózus eocénprogramot. Önnek mi erről a véleménye?

– A felszabadulást követő szisztematikus földtani kutatások eredményeképpen az abban az időben nyilvántartott szénnek a többszörösét találták meg, sőt felfedeztek több milliárd tonnára rúgó lignitvagyon is; Magyarország a közepesen ellátott országok közé került. Az ásványkincsek megítélése nem csupán gazdasági, hanem politikai súllyal esett latba. A szénnek, tudjuk, alapvető szerepe volt az ipar talpra állításában. Hová tették a szénbárók a profitot? – tette fel a kérdést a szónok a szénbányászat államosításának negyvenedik évfordulóján tartott ün-

nepségen. S válaszolt is rá: ellopták a néptől! Hát kérdezem én, hol van ez a profit ma? Oda jutottunk, hogy a bányák egész sorát szanálni kell.

A magyar szénkincssel sokkal racionálisabb gazdálkodást is meg lehetett és kellett volna valósítani! Emlékezzünk a széncsatákra! Egy rosszul gépesített rendszerben sok helyen kézi fejtéssel 31 millió tonna szenet termeltek a hatvanas évek elején a magyar bányákban. Aztán pár év múlva változott a koncepció. Az olcsó, korlátlan mennyiségű szovjet kőolajba vetett tévhit következtében sorra zárták be a szénbányákat. Újabb néhány év elteltével kiderült, hogy mégiscsak szükség van rájuk. Közben megtalálták a hatalmas lignitvagyon, s úgy volt, hogy megépül a második ligniterőmű Bükkbányában. De nem, mondták, bővítsük inkább Paksot! 1976-ban úgy döntöttek, nem bővítik, inkább megépítik a bicskei erőművet a nagygyeházi szénre telepítve. 1979-ben már úgy szólt a határozat, hogy nem lesz erőmű Bicskén és a milliárdos beruházás azóta is ott áll befejezetlenül.

Egyébként a 100 millió tonna nagyságrendű szénvagyon ott van! Térbeli helyzete, minősége, helyenként 20–25 méteres telepvastagsága ismert. Bizonyára megvan az oka a koncepció sűrű változtatásának, de ez nem hárítható a kutatásra és a tényleges bányászkodásra. A földtani kutatások választékot adnak. Lehetett választani a lignit és a különböző minőségű és mennyiségű megkutatott készletek között. És ma is ez a helyzet!

En ezt a szűk látókörű, ugráló energiapolitikát tartom hibásnak. A szénbányászat helyzete nem oka, hanem következménye a mai gondoknak!

– Ha Önre lenne bízva, milyen irányba terelné a magyar energiagazdálkodást?

– Nehéz erre úgy válaszolni, hogy érdekeket ne sértsek. Véleményem szerint a jelenleginél jóval nagyobb mértékben kellene a lignitre támaszkodni. A körülbelül 4 milliárd tonnás szénvagyonunknak háromnegyede lignit, s ez akkora mennyiség, hogy elbírna még legalább három olyan erőművet, mint a Gagarin Gyöngyösvisontán. Ez a lignit eltüzelhető, a kántartalma sem nagy, a szilárd szennyező anyagok pedig kezelhetőek. Lignitvagyonunk kihasználtsága alig 10%-os.

Nézzé! Ha petajoule-ban fejezzük ki a mai hazai energiahordozók termelését, a következő a helyzet: kereken 704 PJ-t termelünk, ez a szükségletnek 50%-a. Ebből a szénhidrogénipar 360 PJ-lal, a szénbányászat 263 PJ-lal, az atomerőmű 65 PJ-lal részesedik, 15 PJ az egyéb és 1,5 PJ a vízi erőmű villamos energia részesedése. És erről vitatkozott az ország! Ez a 1,5 PJ még 2000-re is csak 8 PJ-ra növekszik, sőt rá tíz évre is nagyjából ugyanannyi lesz, tehát nem meghatá-

Az Állami Díj átvétele 1973-ban

rozó az ország energiaellátásában. Százalékban kifejezve a szénhidrogének ma 51%-ot, a szén 37%-ot, az atomerőmű 9%-ot, az egyéb 2%-ot, a vízi erőmű 0,2%-ot képvisel, s részesedése 2000-re eléri az 1,1%-ot. Ez önmagáért beszél! A jövőben is a hazai termelésű energia, a szénhidrogén-szén-atomenergia lesz a meghatározó.

– Sokat beszélnek manapság arról, hogy a szénbányákat azért kell bezárni, mert veszteségesek. Egyáltalán miért veszteségesek?

– Önmagában a legtöbb bányászati tevékenység veszteséges. Régen a szénbánya mellett működött egy briкетgyár, koksizoló, festékgár, karbidgyár, fatelítő, hőerőmű. Ezt hívjuk, ugye, vertikumnak. Ez ma nincs így. A magyar vállalatok „toplistáján” évek óta a második-harmadik helyen áll a Magyar Villamos Művek Tröszt. Az őt tápláló bányászat pedig válságágazatnak lett kikiáltva! Hogy van ez? Hadd meséljem el egy friss élménymet. Nemrégiben Finnországban jártam, ahol kivitte bennünket a tajgába és bemutattak egy tőzegen alapuló automata hőerőművet. Kicsi az egész, 3–400 megawattos, 2–3 ember kezeli. Az időjárási körülmények miatt csak két hónapig tudnak egy évben dolgozni a tőzegtermelésben, mégis kifizetődő. Rákérdeztem, hogyan érik ezt el. Erre partnerem, az ottani miniszterhelyettes elvitt egy cukorgyárba, amin én nagyon csodálkoztam. Ott aztán levetítettek nekünk egy filmet, amely a vállalatot mutatta be. Kiderült, hogy egy olyan hatalmas konszernről van szó, amely magában foglal bányákat, halászati vállalatot, geológiai szolgálatot, bányagépgyárat és egy cukorgyárat is. Kilenc cég egyesült egy nagyvállalatba, s eszébe sem jut senkinek arról panaszkodni, hogy valamelyik önmagában nem hoz nyereséget.

Nálunk a bányászattal kapcsolatos politika sajnos azzal a következménnyel is járt, hogy egyszerűen megszüntetett több

becsületes bányászdzinasztiát. Az emberek nem mennek le a bányába annyi pénzért, amikor látják, hogy mások karba tett kézzel is megkeresnek ugyanannyit. Akik pedig lemennek, kockáztatják az egészségüket, az életüket, lenn töltik a szombatjaikat, vasárnapjaikat, s amikor végre feljönnek, azt hallják a vezetők szájából, hogy veszteséget termelnek. Meg kellene már nézni, miért veszteségesek az egyes bányavállalatok. Mert ebben nem a szénfálnál dolgozó munkások a hibásak. Tény viszont, hogy a kedvezőbb geológiai adottságú telepeket elődeink már lefejtették. Ők még annyi vizet emelhettek ki, amennyi szükséges volt. Ma már mélyebbre szorult a bányászat és a karsztvíz megcsapolását is szigorú normák szabályozzák, keményebbek a környezetvédelmi megkorlátozások. De nem lehet figyelmen kívül hagyni a belső szervezeti problémákat, az irracionális támogatásokat, a helyenkénti gigantizmusra való törekvést, a vállalati, megyei hovatartozást stb. Ez azonban kívül esik a földtan feladatkörén, a munkafegyelmi, a készlet- és eszközgazdálkodási kérdésekkel együtt.

– A magyar geológusok, azt hiszem, elég sajátos, nehéz helyzetben vannak. Az ország földjét – ahogy ezt mondani szokták – már az utolsó rögig „átcsócsálták” a korábbi geológusnemzedékek s végül is a kutatási terület behatárolt. Ilyen körülmények között milyen érzés ma Magyarországon geológusnak lenni?

– Kétségtelen, hogy ipari szempontból sokkal nehezebb a helyzet a korábbinál. Bizonyos, hogy az elkövetkező időkben nagy, látványos bányanyitásokra nem lehet számítani. Amellett, hogy elődeink alaposan végigkutatták az országot, azért nekünk is maradt tennivaló, mi is találtunk valamit, sőt esetenként többet is, mint ők. Ezenkívül új ásványi nyersanyagokat is felfedeztek geológusaink, így zeolitokat, alinitet, gipszet. Ezért nem érdektelen

az új vizsgálati módszerekkel és műszerekkel újból és újból átkutatni az ország földjét.

Az is kétségtelen, hogy a geológiának olyan területeit is újból fel kell majd fedezni, amelyek korábban háttérbe szorultak. Nálunk például nem volt sikk agrogeológiával, talajgeológiával foglalkozni, de nem voltak kellő mértékben kihasználva azok a lehetőségek sem, amelyeket az építés-földtan és a mérnökgeológia nyújthat. Rugalmasabbnak kell lenni az alapanyag-termelésben is. A finomkerámia, az elektronikai ipar által igényelt anyagok szintén geológiai képződményekből nyerhetők.

Azok a szakembereink, akik bizonyos területekről kiszorulnak, a jövőben egyre nagyobb számban fognak külföldön munkát vállalni. Jelenleg két expedíciónk működik Kubában, egy pedig Mongóliában. Vietnamban hatszázmillió tonna bauxitot találtunk, ugyanott nehézásványok után is kutatnak. Megpróbálunk bekapcsolódni a mongóliai aranykutatásokba és a vietnami zirkonkutatásba is. A magyar geológus jó exportcikk, akár az olajkutatást, akár más ásványi nyersanyagok kutatását vagy a felsőfokú oktatásban dolgozókat vesszük figyelembe.

Kérdésére végül is azt mondhatom, nem nagyon érzik jól magukat geológusaink. A végzett hallgatók egy részének nem tudunk munkát adni. Devalválódott a tudományos munka szerepe is. Sokan más területen többet keresnek, mint ha a szakmájukban maradtak volna.

– Milyen helyzetben van a geológia mint tudomány?

– Nemzetközi viszonylatban nem rossz, viszont határozottan hátrányos abból a szempontból, hogy a földtan itthon gyökértelen. Az iskolákban már földrajzot is alig tanítanak, nemhogy földtant. Nehézséget okoz az is, hogy ma már nem elég a két láb, a nagyító meg a kalapács. Korszerű eszközök, műszerek kellenek, s ezeket jórészt csak nyugati piacról lehet beszerezni. Igaz, ilyen jellegű panaszokat minden tudományág hosszan sorolhatna.

– Ön már régóta tanít a budapesti egyetemen. Tanítványaitól tudom, hogy a hallgatók egyik kedvence. Miért csinálja?

– 1960 óta az ELTE Alkalmazott és Műszaki Földtani Tanszékén adok elő köolajföldtant. Kezdetben mint óraadó, ma már mint tanár. Ez nekem felüdülés. Nincsenek gondjaim az óráim látogatottságával, a fegyelmezéssel; a hallgatókat partnerként kezelem. Az elsőkélyesedés, a megszerzett tudás devalválódása ellen lehet olvasással, tanulással védekezni, de szerintem a legjobb a közismerten kritikus ifjúsággal hetente szembenézni. Amíg lehet, szeretném csinálni.

**Az interjút készítette:
NÉMETH GÉZA**